

Надруковано: Слободяник, Ю. Б. Аудит ефективності управління державною власністю [Текст] / Ю. Б. Слободяник // Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін : збірник матеріалів доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 22-23 жовтня 2009 року) / відп. ред. А. Ф. Мельник. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – С. 334-337.

Юлія Слободяник

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України» м. Суми
к.е.н., доцент, завідувач кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Державна власність створює матеріальні передумови для забезпечення стійкого відтворення суспільного капіталу. Наявність державної власності дозволяє прямо або опосередковано впливати на економіку держави в цілому: підтримувати суспільно необхідні галузі, непривабливі внаслідок своєї капіталомісткості та низької рентабельності для приватного сектору (охорона здоров'я, освіта, транспорт, пошта, фундаментальні дослідження тощо); забезпечувати збалансований розвиток галузей народного господарства; стимулювати розвиток інновацій, соціальну спрямованість економіки.

Суспільство вимагає від органів державної влади ефективного управління державною власністю, що передбачає цілеспрямоване накопичення національного багатства, охорону національної спадщини, розробку, дослідження, раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів, стійкий розвиток виробничої і соціальної інфраструктури.

Об'єкти державної власності (земля, надра, об'єкти інфраструктури, інформація, нематеріальні активи) охоплюють значне коло галузей економіки, є

одним із ресурсів, що забезпечують досягнення цілей і вирішення задач державного управління в цілому. Якість такого управління не лише визначається фінансовими показниками бюджетних доходів і видатків, але й значно впливає на розвиток соціальної сфери. Від ефективності фінансового механізму управління державною власністю залежить результативність соціальної політики і безпека держави.

Ефективне управління дозволяє максимізувати результати від володіння, використання і розпорядження об'єктами державної власності з урахуванням встановлених законодавчих обмежень. Безумовно, суб'єкти управління державною власністю мають нести відповідальність за завдані суспільству і державі збитки внаслідок некомпетентних дій, бездіяльності або корупції.

При управлінні державною власністю реалізується система функцій, що включає прогнозування, планування, організацію, мотивацію, координацію і контроль. На сучасному етапі найбільш значними задачами управління державною власністю є: уточнення складу і структури власності, визначення мети, принципів і задач її функціонування, критеріїв ефективності управління, встановлення дієвого контролю за використанням бюджетних асигнувань.

Контроль за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності здійснюється шляхом проведення моніторингу додержання законності та оцінки ефективності виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, іншими органами, які здійснюють управління об'єктами державної власності, обов'язків, визначених відповідно до законодавства [1]. Відповідальним за проведення моніторингу є Мінекономіки.

Критерії визначення ефективності управління об'єктами державної власності прописані законодавчо. Це результати фінансово-господарської діяльності, стан використання та збереження державного майна суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які належать до сфери управління суб'єктів управління [1]. Для оцінки результатів фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання застосовуються наступні показники:

- некомерційні – фактичні показники середньооблікової чисельності працюючих, середньої заробітної плати, заборгованості із заробітної плати, витрат на соціальні заходи порівняно з показниками попереднього періоду;
- комерційні – темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг, чистого прибутку, частини прибутку (доходу), що перераховується до державного бюджету, дивідендів, нарахованих на акції (частки), що належать державі в статутному фонді господарських товариств, порівняно із затвердженими обсягами згідно з фінансовим планом суб'єктів господарювання;
- показники рентабельності, фінансової стійкості, покриття, платоспроможності, зносу основних засобів.

Незважаючи на розроблення процедури здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності, сьогодні в Україні, як відмічають фахівці Рахункової палати, виконання завдань щодо забезпечення надходжень до держбюджету від використання державного майна та його приватизації відбувається в умовах недосконалого законодавства та відсутності основних законів з питань приватизації. Крім цього, існуюча система обліку об'єктів державної власності не забезпечує належний рівень достовірної інформаційної бази Єдиного реєстру щодо суб'єктів та об'єктів державної власності, ефективності використання державного майна, наявності потенційних об'єктів оренди. Як приклад, станом на 1 січня 2008 року в зазначеному реєстрі обліковувалося 36 259 державних юридичних осіб, а станом на 1 січня 2009 року їх кількість зменшилась до 31 674 одиниць. При цьому Фонд держмайна України не знає причин зменшення загальної кількості державних юридичних осіб на 4 585 одиниць (12,6 %). Також відсутній дієвий контроль за надходженням дивідендів від господарських товариств, управління корпоративними правами яких делеговано іншим органам виконавчої влади [2].

Все це свідчить про недосконалість незалежного контролю з боку суспільства за процесами, що відбуваються з державною власністю. На наш

погляд, вирішенням проблеми може стати запровадження аудиту ефективності управління державною власністю.

Вперше в Україні термін «аудит» у контексті державних фінансів було застосовано у Бюджетному Кодексі у 2001 році. Наступним кроком у запровадженні державного аудиту став прийнятий парламентом у 2005 році Закон України «Про управління об'єктами державної власності». Статтями даного Закону було встановлено, що органи державної контрольно-ревізійної служби здійснюють державний аудит суб'єктів господарювання державного сектору економіки, спрямований на запобігання фінансовим порушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного майна.

В документах ІНТОСАІ аудит ефективності визначається як незалежна оцінка ефективності і результативності державних підприємств, програм або організацій, в якій особлива увага приділяється економії ресурсів і пріоритету спрямування до прогресу.

Типовими напрямками досліджень аудиту ефективності є:

- виконання поставленої мети;
- відповідність нормативно-правовим актам;
- економічно ефективне використання ресурсів;
- достовірність даних про ефективність;
- контроль і оцінка ефективності діяльності.

Аудит ефективності управління об'єктами державної власності можна класифікувати залежно від видів власності: аудит ефективності використання нерухомого майна, аудит ефективності використання рухомого майна, в т.ч. грошових коштів, і аудит ефективності результатів інтелектуальної діяльності (використання інтелектуальної власності).

При проведенні аудиту ефективності мають розглядатися наступні питання: склад показників ефективності; надійність інформації, на підставі якої ці показники розраховуються; вплив об'єкта державної власності на оточуюче середовище тощо. Підвищення ефективності управління державною власністю повинно передбачати:

- отримання додаткових доходів до бюджету від управління активами та їх приватизації;
- активізацію інвестиційного процесу;
- оптимізацію структури державної власності.

Критерії визначення ефективності управління об'єктами державної власності необхідно доповнити наступними показниками:

- економічної ефективності – комплексне урахування результатів і витрат, пов'язаних з реалізацією заходів з управління;
- фінансової ефективності – урахування приведених витрат і результатів, динаміки залучення і повернення позикових коштів, змін в оцінках ресурсного потенціалу тощо;
- бюджетної ефективності – урахування витрат на утримання і розвиток об'єктів державної власності, що виникають внаслідок управління доходними потоками;
- соціальної ефективності – оцінка рівня досягнення запланованих результатів (підвищення якості і рівня освіти, покращення умов праці, скорочення професійних захворювань, покращення екологічної ситуації).

Таким чином, запровадження аудиту ефективності управління державною власністю є необхідною передумовою підвищення результативності і якості такого управління, а відтак – забезпечення стійкого економічного зростання.

Список літератури

1. Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності [Текст] : постанова Кабінету міністрів України від 19 червня 2007 р. № 832 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 45. – С. 15.

2. Здійснено аналіз звіту Фонду держмайна [Електронний ресурс] / Рахункова палата України. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/uk>

3. Каракай Ю. В. Принципи державного менеджменту в інноваційній економіці / Ю. В. Каракай // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 9. – С. 70–74.

4. Бейтан Ю. В. Базовые подходы к классификации видов аудита эффективности / Ю. В. Бейтан // Финансы и кредит. – 2009. – № 15. – С. 64–67.

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

